

korolná, élén egy főfelügyelővel (Chief Commissioner). Ez a hivatal elegendő működési teret engedne az állami és helyi felügyeletnek is, nem uniformizálná túlságosan a közoktatást, megakadályozná a helyi hatóságok kelletlen túlmenő beavatkozását az iskola dolgaiba és ezáltal lehetővé tenné az egyéniség szabad fejlődését.

A két nem együttnevelését nem tartja célszerűnek, mert a lányok szellemi tekintetben is előbb fejlődnek, mint a fiúk; erkölcsi tekintetben azonban semmi kivetni valót nem talál az együttnevelésben, mert otthon is együtt vannak a fiúk és leányok. Mindazáltal úgy véli, hogy a jövő nem a két nemzet együttnevelő iskoláé. A vallástalan iskolák híve, bár úgy látja, hogy Amerikában a közel jövőben mindenhová behozzák a vallástanítást.

Hinchman szerint a «holnap iskolája» olyan nyilvános és bennlakással egybekötött magániskola, amely az otthon utasításai szerint, felügyeletével és együttműködésével arra törekszik, hogy a fejlődő egyéniség szellemi, erkölcsi és testi életét és jellemét lehetőleg kifejlessze. A nyilvános iskolában észszerű egység lesz, állami ellenőrzéssel, a helyi kérdésekben a helyi tekintélyek bevonásával és szigorú felügyelettel.

A «holnap»-nak ez az iskolája amerikai viszonyokhoz alkalmazkodik; azok sokban különböznek ugyan a mieinktől, Hinchman gondolatai között mégis van olyan, amely a mi iskoláinkra is alkalmazható.

Munkácsy Kálmán.

Népkönyvtárak és a népművelés.

A nagy világfelfordulás végére érünk. Mindenekelőtt való feladatunk, hogy azt a rettenetes rombolást, amelyet népeink lelkében okozott, eltüntessük. Azok az események, melyeket népünk a háború folyamán átélt, teljesen kiforgatták régi egyszerű erkölcséből. Az öldöklésnek minden emberi képzeletet meghaladó nagysága, az itthoni visszaélések szakadatlan láncolata, melyek már elviselhetetlen nyomorúságba döntötték a hadbavonultak itthonmaradottjait, népünk erkölcsi érzését és minden nemesben való hitét alapjában ingatták meg.

Népművelésünk s ennek szolgálatában álló intézményeink mindig mostoha gyermekei voltak a mindenkori kormánynak, most azonban a jóratörő emberies eszmék diadalrajutása után ennek másként kell lennie! Rendkívüli feladatok hárulnak köznevelődési intézményeinkre, ha rendeltetésük szerint részt kérnek abból a népművelő munkából, mely hivatva van visszaadni népünknek igazi énjét, ha segítségünkre akarnak lenni annak elérésében, hogy a jó és nemes számára nyitott ajtó legyen népünk lelkén.

E munkánkban mint főmunkatársunkra tekintünk a kor kívánalma szerinti szakavatottsággal megszerkesztett népkönyvtárakra. Fontosságuk mérhetetlen s ehhez képest eddig a legmostohább bánásmód érte őket. Kell, hogy alkalmazásuk folytatása legyen annak a nagy munkának, melyet a népiskola végez s működése biztosítsa ez utóbbi által elért eredmény állandósulását. Ehelyett azt látjuk, hogy népkönyvtáraink mai helyzetükben képtelenek megfelelni annak a nagy missziónak, melyre természetük szerint hivatva volnának. A jó népkönyvtárnak a népiskolára kell támaszkodnia s azzal az ifjúsági könyvtárak útján szerves kapcsolatban lennie. Intézményeink eredménytelen, meddő munkájának oka részben a célszerűtlen elhelyezésben, egymástól való elszigeteltségükben rejlik. Mily hihetetlen hallani azt, mikor egyik írónk (Budapesti Szemle 497. sz. 166. o.) azt kívánja, hogy a «népkönyvtárakat is közelebb kell hozni a néphez». Kérdezzük: helytálló kívánság? Hát a népkönyvtár nem a népnek, nem a nép közelében van felállítva? Ez szomorú valóság!

A helyes módon megalkotott népkönyvtár alapját a népiskola teszi. Átveszi s tovább viszi ennek hatásában rendkívül fontos szerepét. A népkönyvtár munkájának eredményessége szükségképen feltételezi a jól megalkotott népiskola eredményes munkáját. S mivel e kettőnek ily szoros összefüggésben kell lennie, következik, hogy a népkönyvtár kezelője is ismerje azt az eszmekört, melyben a népiskola működik, mert csak úgy lehet működésére elhatározó befolyással, csak úgy mutathat irányt az eredményes működésre.

Népkönyvtáraink nagyon csekély számmal vannak a szükséghez képest. Feltétlenül szükséges, hogy minden iskolának legyen ifjúsági és népkönyvtára s ennek vezetője természetesen a tanító, ki minden alkalommal buzditással éljen a könyvtár használatát illetően. A gyermekek is elvihetik a felnőtteknek szánt könyvet, természetes, hogy a könyvtárkezelőnek mindig pontosan kell tájékozódnia aziránt, hogy kinek a számára lesz a könyv? Ismerni kell a kezelőnek a könyvtár egész anyagát, ismerni kell az egyeseknek s az egész olvasóközönségének a műveltségi szintjét, mert csak így adhatja minden olvasónak a neki legjobban megfelelő művet. Lelkes buzgalomtól áthatott munkát kell végeznie a jó könyvtárkezelőnek, ki tisztán látja a messzi végcél: egy nép igazi műveltségét s ebből merít magának erőt, hogy fáradtságos munka árán egész lelkével törekedjék e cél megvalósulását elősegíteni.

Pedagógusnak kell lennie a népkönyvtárkezelőnek minden esetben, ki élethivatással nemcsak gyermeket, hanem okos tapintattal felnőtteket is nevel, oktat! Nagy körültekintéssel kell lennünk a kezelő megválasztásában, de még nagyobb gonddal kell lennünk a nép-

könyvtár megszerkesztésében. Az Országos Közművelődési Tanács által terjesztett vándorkönyvtárak é tekintetben rendkívül sok kívánni valót hagynak fenn. A nép számára értéktelen és selejtezésre váró művek összezsúfolása folytán elvesztik «népkönyvtári» jellegüket.

Szilády Zoltán (*M. P.* 1918 : 211.) a népkönyvtári anyag helyes megállapítása végett a «falusi kísérleti könyvtárak» felállítását javasolja. Nem hiszem azt, hogy e kísérleti intézmény felállítására meg-hozná azt a tanulmányi anyagot, melynek alapján sikeresen lehetne megszerkeszteni a falusi népkönyvtárakat. Az anyag készen van, csak avatott kezekkel kell feldolgozni. A meglevő anyagból — mely a fejlődés elvénél fogva mindig javítandó — kell összeválogatni a népkönyvtár anyagát, különös tekintettel népünk lelki sajátosságaira. Népünk konzervatív az elméleti tanulmányokkal szemben. Meg kell értetni vele, rá kell vezetni arra, hogy a haladástól való elzárkózás a boldogulás kerékkötője. Meg kell értetni vele, hogy az általa lenézett elmélet csak fejlesztője lehet a gyakorlati munkának. Legnagyobb gonddal vigyük a tudáskosságtól mentes és azért mégis oktató gazdasági műveket népkönyvtárainkba, mert a népkönyvtárkezelők előtt ismeretes az a szomorú tény, hogy legkevésbé olvassák a gazdasági munkákat.

Egyéb olvasmányok összeválogatásánál különös figyelembe veendő az a tény, hogy népünk leginkább a téli évszakban, a külső gazdasági munkák szünetelése idején olvasgat. Ilyenkor a család egyik olvasni tudó tagja olvas s ezt hallgatja a család apraja-nagyja. A nevelők előtt kétségtelen, hogy mily káros hatással lehet egy-egy ily olvasás végighallgatása a serdülő és serdületlen gyermekekre s mily káros hatással lehet a közerkölcsökre egy-egy a népkönyvtárba nem való munka. Sajnos, hogy az ily munkák bőven fordulnak elő népkönyvtárainkban!

Szükséges, hogy «népkönyvtár» alatt kizárólag csak az egyszerű földműves nép számára felállított könyvtárt értsünk. Az értelem s művelődés magasabb fokán álló munkások könyvtárainak más elnevezést kell adni. A mostani népkönyvtáraknak, milyenek az O. K. T. által terjesztett vándorkönyvtárak is, nagy hibájuk az, hogy nincs elhatároló jellegük. A népnek való egy-két mű felvétele folytán rá-foghatjuk, hogy népkönyvtárak, de mindjárt nem azok, ha a magasabb műveltséget feltételező, sőt tisztán tudományos jellegű munkákat vizsgáljuk. Az itt felsorolt szempontok figyelembevételén kívül minden igyekezetünk arra irányuljon, hogy a népkönyvtárakat népünk megszeresse, mert csak így fogjuk elérni azt, hogy célirányos népművelésünknek a népkönyvtárak valóban oly fontos tényezői lesznek, mint amilyeneknek lenniök kell!

Kissztapár.

Nagy György.